

УДК 332.834.4

С. С. ЗАЛЮБОВСЬКА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Аналіз потенціалу конкурентоспроможності компаній – учасниць страхового ринку

Викладено результати дослідження теоретичних аспектів розвитку компаній – учасниць страхового ринку та конкурентоспроможності їхньої діяльності, обґрунтовано алгоритм комплексного оцінювання конкурентоспроможності та потенціалу цих компаній, запропоновано заходи щодо їх підвищення, які базуються на трьох аспектах: надання страхових послуг, супровід страхових договорів, вдосконалення страхових виплат.

Ключові слова: страховий ринок, конкурентоспроможність страхової компанії, управління конкурентоспроможністю страхової послуги, показники конкурентоспроможності страхової компанії, алгоритм комплексного оцінювання конкурентоспроможності страхової організації.

Актуальність дослідження. Страховий ринок на сучасному етапі становлення економіки будь-якої країни відіграє важливу роль в здобутті національних конкурентних переваг та забезпеченні відповідних соціальних норм, тому проблема підвищення рівня конкурентоспроможності його суб'єктів набуває особливого значення. Однією з характерних рис діяльності страховика є надання страхового захисту за умови накопичення коштів у вигляді надходжень страхових премій до страхових резервів. При цьому недооцінюється важливість забезпечення конкурентоспроможності потенціалу та діяльності страхових компаній, хоча вони значно впливають на економічні показники діяльності кожного страховика.

Зважаючи на суттєві зовнішні екстерналії у здійсненні страхової справи особливо актуальними є проблеми розширення сфери і підвищення якості страхових послуг, активізація механізму мобілізації та використання коштів для надання гарантовано надійного страхового захисту для всіх суб'єктів-страхувальників. Зростання потреби у розв'язанні цієї проблеми нерозривно пов'язано із розвитком процесів лібералізації фінансового ринку країни у важкий для неї період часу, оскільки це обумовлює більш жорсткі вимоги до конкурентоспроможності страховиків та збільшує інтенсивність конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом конкурентоспроможності страхових послуг та забезпечення їх належного потенціалу займалися такі іноземні дослідники, як М. Портер, Б. Олін, А. Дж. Стрикленд, А.А. Томпсон-мол., К. Омае, Н. Пирси, А. Гупта, Д. Сондерс, Г. Хулей, І. Ансофф, Э. Петтигрю. Проблематику управління страховими організаціями та необхідність формування для них необхідного рівня конкурентоспроможності розглянуто у працях таких вітчизняних науковців: В. Д. Базилевич, Я. Гордон, Г. В. Кравчук, С. С. Осадець, А. А. Супрун, В. М. Фурман, Л. В. Шірінян.

У розробках науковців визначено теоретико-методологічні аспекти управління діяльністю організацій, зокрема страхових. Проте досі не сформовано дієвий, комплексний та ефективний організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю страхових організацій. Крім того, теоретичні аспекти страхової діяльності в сучасних умовах як правило мають певні відмінності від її практичних аспектів, що також впливає на рівень їх конкурентної боротьби та рейтингові позиції.

© С. С. Залюбовська, 2015

Метою дослідження є аналіз теоретичних аспектів комплексного оцінювання рівня управління конкурентоспроможністю та потенціалом компаній – учасниць страхового ринку, визначення показників і формування алгоритму оцінювання.

Основні результати дослідження. Конкурентоспроможність страхової організації пропонуємо визначати як наявні в неї можливості для надання таких страхових послуг, яким з боку потенційних страховиків буде надано пріоритет порівняно із послугами компаній конкурентів, які знайдуть попит і будуть з успіхом реалізовані на страховому ринку, забезпечуючи таким чином успішне функціонування цієї організації у довгостроковій перспективі [1]. Конкурентоспроможність для будь-якого страховика являє собою підсумок роботи підрозділів (тобто характеризує стан внутрішнього середовища), а також реакцію на зміну зовнішніх факторів впливу [2]. При цьому особливо важливе значення має здатність страхової компанії оперативної і адекватно реагувати на зміни у поведінці клієнтів, у їхніх смаках і перевагах.

Що стосується *конкурентоспроможності компаній на страховому ринку*, то вона визначається: строком їх роботи; широтою спектру послуг, що надаються; сервісним наповненням і вартістю страхових продуктів, що пропонуються компанією; представленістю компанії в регіонах; політикою перестраховування компанії; статутним капіталом компанії; обсягами резервів і виплат компанії.

Конкурентоспроможність страхових компаній забезпечується як зовнішніми факторами, обумовленими їхніми стосунками зі споживачами і конкурентами на ринку (ціна, якість товару, рівень обслуговування, імідж, частка на ринку), так і їхніми внутрішніми можливостями (сукупність інвестиційного, кадрового, виробничого та інших видів потенціалу), серед яких першочергове значення має фінансове забезпечення діяльності, що реалізується на основі розроблення фінансової політики.

Управління конкурентоспроможністю страхової послуги – це сукупність заходів із системного і постійного її удосконалення та її просування до клієнта на основі інструментів комплексу маркетингових комунікацій [3]. На рис. 1 наведено можливі дії (заходи) щодо підвищення рівня конкурентоспроможності страхової послуги.

Страхові продукти реалізуються страховою компанією шляхом виконання страхових операцій у процесі надання страхових послуг. Рівень конкурентоспроможності страхової організації може характеризуватися комплексом параметрів та показників конкурентоспроможності.

Аналіз конкурентоспроможності страхової компанії може передбачати розгляд широкого спектру кількісних та якісних факторів, що впливають на показники її діяльності і насамперед на її фінансову стійкість.

Крім традиційних показників оцінювання конкурентоспроможності, таких як індекс Херфіндаля–Хіршмана, індекс Лернера, індекс Розенблюта, модель Shell/DPM, метод PIMS, модель Хофера–Шенделя, метод LOTS, ситуаційний аналіз, метод експертного оцінювання, метод картування стратегічних груп, GAP-аналіз, метод PIMS, вирізняють низку спеціалізованих коефіцієнтів, які враховують особливості діяльності страхової компанії.

Нижче наведено перелік спеціалізованих показників конкурентоспроможності страхової компанії [2; 4; 5]:

- *Коефіцієнт конкурентоспроможності товару (страхової послуги):*

$$K_t = I_{mn1} / I_{mn2}, \quad (1)$$

де I_{mn1} , I_{mn2} – групові технічні показники (для технічних порівнюваних параметрів) товару 1 і товару 2 (товару-аналога).

- *Інтегральний показник конкурентоспроможності страхової організації:*

$$K = \sum_{i=1}^n W_i K_i, \quad (2)$$

Рис. 1. Заходи підвищення рівня конкурентоспроможності послуг компаній – учасниць страхового ринку [5; 6]

де K_i – показники конкурентоспроможності окремих сторін діяльності страхової організації загальним числом N ;

W_i – вагомість окремих факторів у загальній сумі.

– Ефективність страхового товарного портфеля:

$$E_{cmn} = (P_p / B_p) \times 100 \% , \quad (3)$$

де P_p – прибуток від реалізації страхового товарного портфеля організації;

B_p – витрати на реалізацію страхового товарного портфеля організації.

– Показник конкурентоспроможності страхової організації:

$$K_{opz} = \sum a_i \times b_i \times K_{ij} \rightarrow 1 , \quad (4)$$

де a_i – питома вага товару в загальному обсязі продажів;

b_j – показник значущості ринку;

K_{ij} – конкурентоспроможність i -го товару на j -му ринку.

При оцінюванні конкурентоспроможності страхової організації слід мати на увазі, що одним із важливих факторів її формування є конкурентоспроможність клієнтських послуг, які є менш підвладні впливу зовнішнього середовища і формують конкурентоспроможність товарного портфеля компанії у цілому. Це обумовлено тим, що жоден із суб'єктів ринку не є вузькоспеціалізованим на виробництві (реалізації) якого-небудь виду продукту, всі вони мають багатопродуктовий товарний портфель. Тому у випадку, якщо один із страхових продуктів виявиться

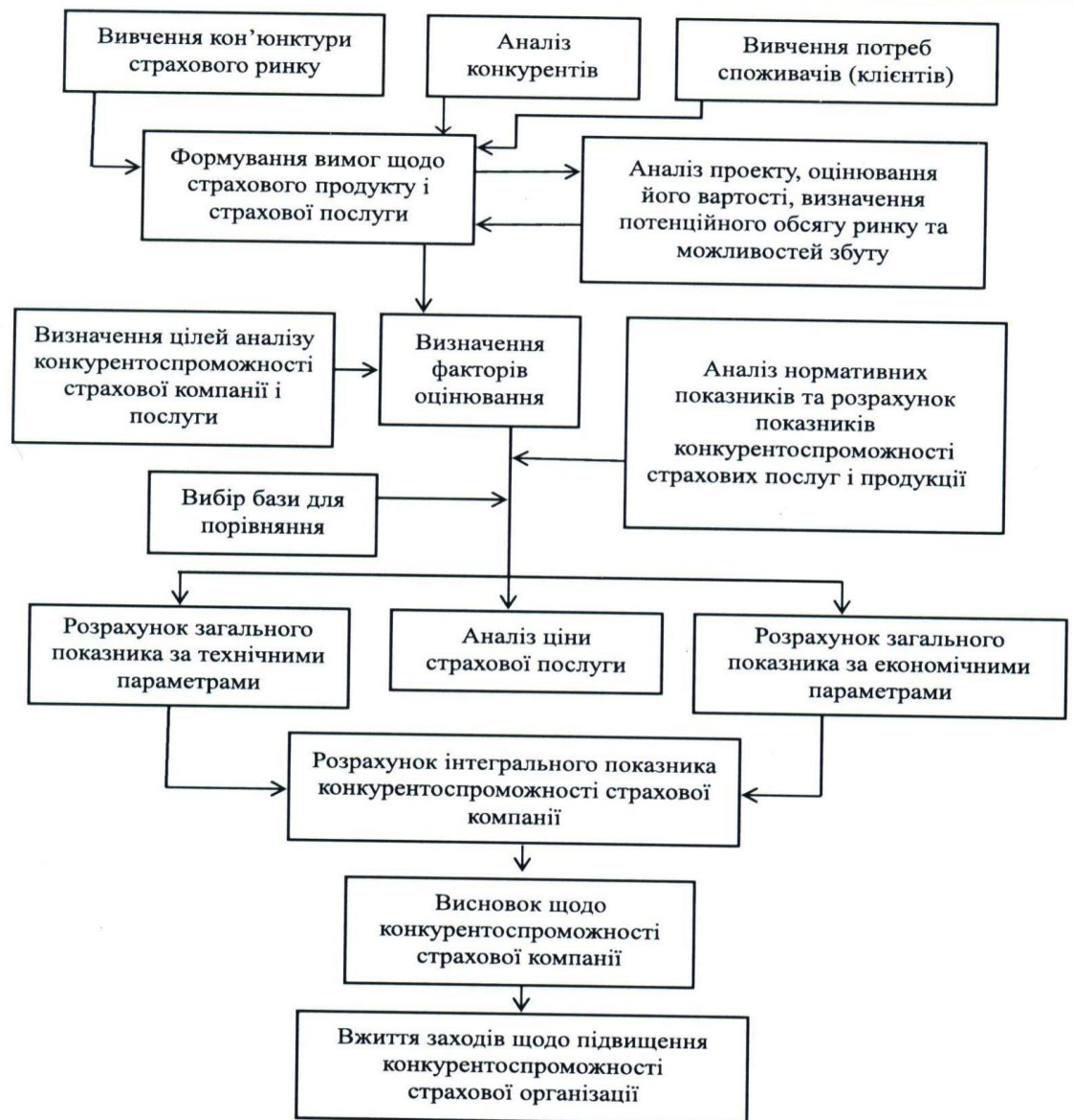

Рис. 2. Алгоритм комплексного оцінювання конкурентоспроможності страхової організації [6]

неконкурентоспроможним, конкурентоспроможність організації у цілому може бути забезпечена іншими продуктами, що складають її портфель.

Зважаючи на все вищесказане, можна сформулювати алгоритм комплексного оцінювання конкурентоспроможності страхової організації (рис. 2).

Слід також відмітити, що оцінювання конкурентоспроможності організації доцільно проводити після обрання найбільш оптимального методу або ж їх поєднання.

Висновки. Страховий ринок України у процесі формуванні і розвитку стикається з цілою низкою серйозних випробувань, які досліджуються вітчизняними науковцями і практиками, особливо у сучасний кризовий період. На думку більшості страхових аналітиків, значні проблеми при формуванні страхового ринку спостерігались ще до початку фінансової кризи. Ці проблеми виникли через відсутність системного регулювання з боку держави, недосконалість страхового законодавства, нерозвиненість фінансового ринку в цілому.

Тому необхідно визначити основні завдання щодо підвищення потенціалу конкурентоспроможності компаній – учасниць страхового ринку у частині продажу страхових продуктів та у частині супроводу договорів страхування.

Конкурентоспроможність страхової компанії в цілому обумовлюється високим рівнем конкурентоспроможності страхового продукту, операції, послуги. Це повинно бути постійним завданням персоналу усіх операційних підрозділів страхової компанії.

Для кожного з поставлених завдань повинні бути вироблені і доведені до відома персоналу показники оцінювання діяльності (прогресу у виконанні завдань). Наприклад, для оцінювання прогресу у виконанні завдань у частині продажу страхових продуктів можуть застосовуватись такі показники як кількість укладених договорів страхування, витрати на оформлення договорів, обсяг отриманої страхової премії.

Список використаних джерел

1. Страхування : [підручник] / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. – [вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2002. – 599 с.
2. Базилевич В. Д. Страховий ринок України : [навчально-методичний посібник] / В. Д. Базилевич. – К. : Знання, 2002. – 374 с.
3. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізми реалізації : [монографія] / Л. Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 275 с.
4. Кравчук Г. В. Методологічні засади управління конкурентоспроможністю страхових компаній : [монографія] / Г. В. Кравчук. – Суми, 2010. – 485 с.
5. Гордон Я. Целевая конкуренция / Ян Гордон; пер. с англ. [С. Жильцов, И. Малкова, Е. Федорова]. – М. : Вершина, 2006. – 368 с.
6. Залетов А. Н. Страхование в Украине / Под ред. О. А. Слюсаренко, А. Н. Залетова. – К. : BeeZone, 2002. – 452 с.

С. С. ЗАЛЮБОВСКАЯ,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов,

Национальная академия статистики, учета и аудита

Анализ потенциала конкурентоспособности компаний – участников страхового рынка

Изложены результаты исследования теоретических аспектов развития компаний – участников страхового рынка и конкурентоспособности их деятельности, обоснован алгоритм комплексного оценивания конкурентоспособности и потенциала этих компаний, предложены меры по их повышению, основанные на трех аспектах: предоставление страховых услуг, сопровождение страховых договоров, совершенствование страховых выплат.

Ключевые слова: *страховой рынок, конкурентоспособность страховой компании, управление конкурентоспособностью страховой услуги, показатели конкурентоспособности страховой компании, алгоритм комплексного оценивания конкурентоспособности страховой организации.*

S. S. ZALYUBOVSKA,
PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of Finance,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit

Analysis of the Competitive Capacities of Companies Participating in the Insurance Market

The insurance market has an important role in gaining the competitive advantage of a national economy. One characteristic of an insurance company is to provide insurance coverage by accumulating funds in form of insurance premiums to insurance reserves. This underestimates the importance of enhancing competitiveness and capacity of insurance companies, while they significantly affect the economic performance of each insurer.

Considering significant externalities in the insurance business, business expansion and quality enhancement of insurance services, intensification of the mechanisms for raising and use of funds, to provide guaranteed insurance are critically important problems. These problems have been even more urgent due to the increasing liberalization of the financial market, as this causes more stringent requirements for the competitiveness of insurance companies.

The purpose of the study is to review theoretical aspects of system evaluation of management of insurance companies' competitiveness and capacities, to define indicators and construct an evaluation algorithm.

Analysis of the insurance company's competitiveness covers a broad spectrum of quantitative and qualitative factors affecting its performance indicators, financial stability first and foremost. While evaluating the insurance company's competitiveness, one should bear in mind that an important factor in the company competitiveness is the competitiveness of customer services.

The notion of the competitiveness of an insurance company is analyzed, with outlining its underlying factors; conventional indicators for evaluating the insurance company's competitiveness are given; an algorithm for comprehensive evaluation of the competitiveness of an insurance company is constructed. Measures to enhance the competitiveness of insurance services are proposed, based on the three aspects: rendering of insurance services; maintenance of insurance contracts; improvement of benefit payments.

Keywords: *insurance market, competitiveness of an insurance company, management of the insurance service competitiveness, indexes of the insurance company's competitiveness, algorithm for comprehensive evaluation of the insurance company's competitiveness.*

